

Апеляційна плата

«Формується судова практика, згідно з якою внесення суми застави можливе після завершення процедури апеляційного оскарження»

РОЗПОВІДАЄ ПРО НОВІ ПІДХОДИ ВАКС ТАРАС ПОШИВАНЮК, ПАРТНЕР EQUITY

— Які основні тенденції простежуються в кримінальних провадженнях?

— На моє особисте переконання, цього горічною тенденцією в практиці кримінального права та процесу є формування якісно нової судової практики, що відбувається у зв'язку з діяльністю суддів Вищого антикорупційного суду. Говорячи про новаторство, насамперед відзначаю нові підходи до вирішення питань кримінального права та процесу. Вони є як у вухалах слідчих суддів у межах судового контролю на стадії досудового розслідування, так й у вироків, які є результатом розгляду кримінальних справ по суті.

— Наприклад?

— Я б назвав це певною гуманізацією кримінального процесу. Так, до прикладу, слідчі судді ВАКС лише зрідка дослухаються до доводів сторони обвинувачення щодо «крайньої» необхідності обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Ця міра фактично залишилася лише у випадках, коли підозрювані не прибувають на виклик суду.

Мені було дивно почути від одного судді Апеляційної палати ВАКС запитання до прокурора: «Для чого ви просите суд помістити в СІЗО підозрюваного, якщо самі підтвердили його належну процесуальну поведінку? Чого ви добиваєтеся? Чи для вас є принциповим тримання під вартою без урахування додаткового тягаря для держави?».

Зважаючи на те, що лівова частка справ пов'язані з економічними чи службовими правопорушеннями, ВАКС у переважній більшості випадків обирає грошову заставу. Ба більше, слідчі судді доволі скрупульозно підходять до визначення суми застави і врахування майнового стану підозрюваного. І хитрість сторони обвинувачення «дописати» майно родичів не спрацює. У листопаді в ухвалі у справі мого клієнта слідчий суддя не сприйняв доводи прокурора щодо спроможності підозрюваного сплатити заставу в заявленому розмірі, вказавши: «Посилання на наявність значної кількості активів у близьких родичів, які проживають окремо від підозрюваного, не може слугувати підставою для визначення розміру застави».

Також цікавою є практика щодо можливості сплати застави після апеляційного оскарження ухвали про обрання цього запобіжного заходу. Ухвала про обрання запобіжного заходу у вигляді застави набуває чинності з моменту її проголошення, однак на цей час формується судова практика, згідно з якою внесення суми застави можливе після завершення процедури апеляційного оскарження. ВАКС не буде (принаймні таких прецедентів не було) одразу на п'ятий день вирішувати

ТАРАС ПОШИВАНЮК

Народився 14 вересня 1982 року в Івано-Франківській області. Вищу юридичну освіту здобув у КНУ імені Тараса Шевченка. Працював у відділі договірної роботи юридичного департаменту Міністерства оборони України. У 2008 році отримав право на зайняття адвокатською діяльністю. Того ж року став партнером EQUITY. Відповідає за розвиток кримінальної практики компанії.

З 2019 року — голова Комітету ААУ з кримінального права та процесу. Входить до списків найкращих адвокатів кримінальної практики за версіями Who is Who Legal, «Вибір клієнта: ТОП-100 найкращих юристів України» та Ukrainian Law Firms 2021, найкращих юристів кримінальної та судової практики Best Lawyers 2022. Відзначений дослідженнями Legal500 та Chambers.

питання про заміну запобіжного заходу, кваліфікувати такі дії як неналежне виконання покладених судом обов'язків.

— Повертаючись до діяльності ВАКС, адвокати нерідко скаржаться на обмеження прав захисту.

— У кожного своя правда... Те, що судді вважають зловживанням процесуальним правом, для адвоката іноді є крайньою необхідністю чи навіть стратегією захисту. Однак уже є неодинокі випадки, коли суд обмежував адвокатів у часі або суті їхніх виступів, тим самим не даючи можливості реалізувати право на захист у повній мірі. Це робиться під виглядом процесуальної економії, з посиланням на обов'язок суду забезпечити належний процесуальний хід справи. Нібито суд може сам визначати порядок здійснення розгляду.

Я ж рекомендую колегам за подібних обставин не поступатися своїми правами та пра-

вами своїх клієнтів. Звісно, не варто прямо конфліктувати із судом чи навмисно затягувати розгляд провадження, але й погоджуватися з обмеженням права на захист неприпустимо. У будь-якому випадку принцип процесуальної економії не може використовуватися на шкоду іншим базовим принципам судочинства.

— Цими днями ВАКС навів статистику за два роки: з 53 вироків, ухвалених судом, дев'ять — виправдувальні.

— Значний відсоток виправдувальних вироків — це ще одна відмінна риса ВАКС. Судді ВАКС не бояться виправдувати особу, беруть на себе відповідальність, розуміючи, що можуть наразитися на осуд «активістів» або певні дії з боку сторони обвинувачення.

Це, зізнаюсь, окриляє адвокатів працювати наполегливо, адже дійсно наразі є можливість донести свою позицію, її як мінімум почують. Тут, як говорила Юлія Тимошенко, «Справедливість є! За неї варто боротися!», хоча йшлося не про кримінальні провадження.

У ВАКС жодна справа не має наперед відомого результату, «рішало» тут не працює, а тому захисники мають дійсно чималі шанси за належної підготовки отримати виправдувальний вирок своєму клієнтові. Знову на перше місце для адвоката виходить його фаховість, ерудованість та вміння супроводжувати справу, відстоювати інтереси клієнта.

— Після ВАКС судитися в інших судах уже не хочеться?

— ВАКС підсудні лише ті справи, які перебувають у провадженні НАБУ, яке, за чинним КПК, уповноважене на розслідування виключно так званих корупційних злочинів щодо певної категорії осіб. Водночас Кримінальний кодекс України не складається лише з одного чи двох розділів.

У нашої команди дуже широка географія клієнтів, тому немає прерогативи — розглядати тільки справи у ВАКС. Принаймні клієнтів за цим критерієм ніколи не відбираємо. Наприклад, протягом першої половини 2021 року небувало активності проявляли співробітники податкової поліції, ймовірно, це було пов'язано із завершенням їхньої діяльності як державної інституції. Крім того, значну частину кримінальних проваджень, які так чи інакше пов'язані з веденням бізнесу, розслідують органи Національної поліції МВС, СБУ чи навіть ДБР. Відповідно, «судитися» ми ходимо й у суди загальної юрисдикції.

— Як щодо захисту онлайн?

— Якщо говорити про розгляд кримінального провадження в порядку статті 336 КПК України — дистанційно, в

режимі відеоконференції з іншого залу судового засідання, то такі випадки вже стали звичними. Особливо, якщо суд знаходиться в іншому населеному пункті, ніж обвинувачені чи більшість свідків. Тим більше, у період карантину.

Водночас є й прикра практика, коли судді розцінюють такий порядок розгляду як певний дар для обвинувачених, який у будь-який момент можна забрати. В одній із справ, у якій я здійснюю захист клієнтів, суд постановив ухвалу про скасування дистанційного судового провадження у зв'язку з тим, що в судові засідання не з'явилися адвокати інших обвинувачених.

— А якщо говорити про перехід кримінального процесу повністю в електронний формат?

— Це є новелою кримінального судочинства — проведення судових засідань за межами зали судового засідання.

Особисто в моїй адвокатській практиці таких засідань ще не траплялося. Звісно, якщо онлайн-засідання — це єдина можливість здійснювати судочинство, то її варто використати. Але ж треба пам'ятати про імперативний принцип кримінального процесу — безпосередність дослідження судом доказів, зокрема показань свідків, а також про обов'язкову участь у судових засіданнях сторін кримінального провадження.

Моя особиста думка така: на сьогодні ні кримінальне процесуальне законодавство, ні технічна база більшості судів загальної юрисдикції не готові до переходу на електронне судочинство.

Водночас змінами до Кримінального процесуального кодексу України щодо запровадження Інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування (ІТСДР) з 1 грудня 2021 року в усіх судах має бути запроваджено роботу ІТСДР, яка покликана перевести кримінальне судочинство в електронну форму.

Ідея електронної бази створення, збирання, зберігання і передачі матеріалів у кримінальному провадженні, надання доступу до матеріалів цілком прийнятна, адже доступ до неї, згідно із законом, буде забезпечений зі сторони захисту. Враховуючи передбачену інтеграцію до ІТСДР даних Єдиного реєстру досудових розслідувань, адвокати зможуть отримати доступ й до інформації з ЄРДР.

Однак у перехідних положеннях КПК зазначено, що у разі відсутності інтеграції системи, яка функціонує в конкретному суді, до ІТСДР слідчий, прокурор подає до суду матеріали в паперовій формі. Що це буде означати на практиці? Що ми знову будемо працювати як раніше!